

Бригадни генерал
Драган Владисављевић,
заступник директора
Војнообавештајне агенције

Сарадњом до безбедности

Један од наших основних задатака, да у области одбране и Војске Србије војнодипломатски доприносимо остваривању државних интереса Србије, настојимо да реализујемо најбоље што можемо. Тиме унапређујемо безбедност наше земље и градимо квалитетне билатералне односе. Сваки регион и земља имају нешто специфично, што могу решити само људи који ту живе и раде заједно и најбоље познају једни друге, каже генерал Владисављевић.

Војнообавештајна агенција (ВОА) 6. маја обележава свој дан. Био је то повод за разговор са бригадним генералом Драганом Владисављевићем, заступником директора ВОА, о раду и резултатима Агенције, чији је извештај за прошлу годину недавно усвојен на Одбору за одбрану и безбедност.

Безбедносна ситуација у Србији, врсте и степен угрожености, ризици и претње, али и сарадња и унапређење поверења са државама у окружењу и шире, део су активности Војнообавештајне агенције, уз сталну обавезу да се стручно и организационо, на најбољи начин, одговори на постављене задатке.

Србија током 2009. године није била објект војног угрожавања, наводи се у извештају Одбору за одбрану и безбедност и прво питање генералу Владисављевићу односи се управо на оцену ситуације у региону и међународном окружењу?

– Током прошле године у свету је било много појава које су негативно утицале на безбедност појединачних региона, држава и становништва, а та тенденција наставља се и у овој години. Глобализација, осим што је донела позитивне ефекте и несумњиво довела до цивилизацијског напретка, узима да-нак: финансијска криза и економске шпекулације дестабилизовале су низ земаља, промениле социјалну карту широм света, па и на развијеном европском континенту, и подстакле егзистенцијални страх код појединачца. То је довело до појачаних миграција, окретања криминалу, екстремним религијским учењима у тражењу излаза за животне проблеме, ксенофобији и генерално повећању насиља у свету.

Наш регион, срећом, више није поприште сукоба. Међутим, не можемо бити ни задовољни достигнутим степеном стабилности. Уз све напоре, регион је оптерећен прошлочију и то није карактеристично само за државе бивше СФРЈ, већ и за поједине суседе, где и даље постоје снаге спремне да се залажу за превазиђене историјске циљеве. Организовани криминал у региону и даље је јачи од организоване борбе против њега. Он подразумева и трговину наоружањем и повезаност са терористима, јер је организовани криминал често извор из кога се они финансирају и од кога добијају логистичку подршку.

Државе у региону нису показале довољну способност да регулишу међусобне односе, али је велики напредак што једна другој војно не прете и што је у овој области успостављен завидан ниво повериња. Такође, у региону су страни утицаји веома снажни, нарочито у слапбијум државама. Иако деловање међународног фактора има и позитивне стране, економске и безбедносне, поједине стратегије и решења показују да без обзира на академско знање и искуство са различитих подручја, сваки регион и земља имају нешто специфично, што могу решити само људи који ту живе заједно и најбоље познају једни друге.

Решавање проблема дуготрајан је процес где се не могу вештачки наметати рокови. Оружане снаге треба да гарантују мир, делују превентивно и обезбеде повољно окружење за преговоре. У том смислу, ВОА као спољна обавештајна служба доприноси разумевању стања у свету и намера појединих актера у региону према Републици Србији. Истовремено, сарадњом и војном дипломатијом настојимо да коригујемо поједине предрасуде и повећамо интересе за регион, а посебно за интересе и позицију наше земље.

■ Глобални тероризам, појава је која у различитој мери угрожава већину држава у свету. Који ризици и потенцијалне претње су усмерени ка Србији и њеним грађанима?

– Последњих година показало се да једини вид тероризма, глобалног дometa, који угрожава више земаља и њихове грађане истовремено има религијски карактер. Као део глобалног процеса, исламски екстремизам јача и на Балкану, где постоје већ изграђени механизми идеолошке и финансијске подршке.

Екстремистичке организације делују на дормантским поставкама вехабијског и салафијског учења. Између вехабија у региону одвија се интензивна

сарадња на организационом, пропагандном и финансијском плану. За сада и захваљујући превентивном деловању безбедносних агенција на регионалном нивоу, оне нису испољавале веће насиље нити извеле терористичке нападе. Међутим, у три већа терористичка напада у прошлости (Мадрид, Лондон, САД) била су индиректно уменшана и лица са подручја Балкана. На постојање реалне опасности указују и извесне количине наоружања заплењене од исламских екстремиста током полицијских акција у нашем региону. Због транснационалног карактера ове претње, ради њеног сузбијања, развијена је сарадња служби на међународном нивоу, чиме је и ВОА, према оцени наших партнера, знатно допринела.

Безбедност Србије угрожавају и друге форме екстремизма. Поред верског, најизраженији су етносепаратистички и идеолошки. У најтежем виду могу се испољити као напади на институције државе, посебно систем одбране.

Етносепаратистички екстремизам није само карактеристика Балкана, али је на нашем подручју посебно изражен због честог прекрајања граница и промена етничке структуре држава. Признање противправно проглашене „државе Косово“ охрабрило је и друге сепаратисте у југоисточној Европи. Највећи утицај на безбедност испољавају албански етносепаратистички екстремисти, који отварају нову фазу у решавању албанског националног питања, и тако обнављају идеју о „Великој Албанији“. У њеном саставу, према замисли заговорника ове идеје, треба да се нађе и „Источна Косово“, односно подручје југа централне Србије.

Најзаступљенија врста идеолошког екстремизма у региону је десничарски, који је у последње време у наглој експанзији. Карактеришу га ултранационализам, фашизам, клеризам, ултраконзервативизам и радикални популизам. Екстремисти делују у оквиру неправдивих организација, удружења грађана и политичких партија који се програми базирају на националистичкој идеологији. Осим говора мржње, који је препознатљив у медијима, посебно на Јнтернету, мање групе екстремиста спремне су и на групно и појединачно улично насиље.

■ Једнострano проглашењe независности Косова и Метохије је међу највећим безбедносним ризицима Србије. Како оцењујете тренутно стање у јужној српској покрајини, нарочито после реформи снага Кфора и већих задужења снага безбедности Косова?

– Стање на Косову и Метохији веома је сложено. Напетост је повећана услед ишчекивања да Међународни суд правде да мишљење о легалности једнострano проглашење „независности“ Косова и жеље Албанаца да до тада промене фактичко стање на терену. На безбедност утичу и деловање организованих криминалних и екстремистичких група, или и повремени протести становништва због лоше социјалне и економске ситуације.

Српска заједница у мањим енклавама и повратници посебно су угрожени. Оно што се сматра „малим инциден-

Дан Војнообавештајне агенције

Војнообавештајна агенција (ВОА) као свој дан обележава 6. мај. Тога дана 1920. године ступила је на снагу Уредба о Главном ћенералштабу и ћенералштабној струкци Краљевине СХС, којом је образовано Обавештајно одељење Главног ћенералштаба. Тако је први пут од настанка модерне војске на нашим просторима, обавештајна функција издвојена у посебну организацијску целину.

Ова уредба издата је 10. априла 1920, непосредно пред прелазак на мирнодопско стање, када је остатак Штаба Врховне команде требало да постане Главни ћенералштаб Војске Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца, и објављена у Службеном војном листу бр. 24/1920.

Главни ћенералштаб имао је четири одељења: Оперативно, Обавештајно, Саобраћајно и Историјско одељење и Географски институт. Обавештајно одељење обављало је послове израда студија страних држава и војских и прикупљао податке о томе, одржавало везу са страним војним изасланицима и мисијама и организовало рад на сузбијању непријатељских радњи у намери прикупљања података о нашој војсци и земљи.

ном саставу, према замисли заговорника ове идеје, треба да се нађе и „Источна Косово“, односно подручје југа централне Србије.

Најзаступљенија врста идеолошког екстремизма у региону је десничарски, који је у последње време у наглој експанзији. Карактеришу га ултранационализам, фашизам, клеризам, ултраконзервативизам и радикални популизам. Екстремисти делују у оквиру неправдивих организација, удружења грађана и политичких партија који се програми базирају на националистичкој идеологији. Осим говора мржње, који је препознатљив у медијима, посебно на Јнтернету, мање групе екстремиста спремне су и на групно и појединачно улично насиље.

Проблем организованог криминала

Организовани криминал велика је претња државама Западног Балкана, јер су његовом развоју погодовала санкције, ратови, лоша сарадња међу безбедносним структурама у региону, отвореност граница и друге околности. „Балкански модел“ организованог криминала карактерише конспиративност, сарадња на националном и међународном нивоу без обзира на верску и националну припадност, сировост и насиље, политичке амбиције и слични интереси.

Криминалне мреже на Балкану баве се трговином дрогом и оружјем, организованом простируцијом, прометом украдених возила, фалсификовањем новца и документа. Операцијама „прања новца“ оне подстичу привредни криминал и корупцију. Пошто је већина држава у региону добила визну либерализацију, појачана је контрола кретања људи на националном нивоу. Заједничка је обавеза свих држава у региону да на тај начин допринесу безбедности ЕУ, па се надамо мањем интензитету трговине људима преко нашег региона.

тима” – пљачка имовине, појединачни физички насраји на људе, пљачка верских објеката, насиљно задржавање узурпираних имовина – генерално угрожава опстанак Срба у Покрајини. Такође, континуирано се застрашију Срби на северу најавама насиљних метода интегрисања овог дела Косова и Метохије у институције тзв. државе Косово.

Међународне снаге, које су према Резолуцији 1244 и даље главни гарант безбедности у Покрајини, плански се смањују, али динамиком која је директно повезана са стањем безбедности на терену. Мисија и задаци међународних снага остали су исти. Нови концепт „одвраћајућег присуства“ ослања се на покретљивије јединице способне да реагују правовремено на територији целе Покрајине, уз могућност брзог ојачавања снага. Изражена је тенденција да највећи део састава Кфора постепено буде из европских, односно из држава у окружењу.

ности, за сада, због дефинисане намене, надзора и садашњег стања, не разматрамо као војну претњу, али дугорочно оне могу представљати изазов утврђеном војном балансу и процесу смањења војних капацитета у региону.

Систем одбране Републике Србије настоји да делује конструкцијски и путем дијалога са другим субјектима одговорним за безбедност Покрајине утиче на очување мира. Осим редовне размене мишљења у оквиру Заједничке комисије за спровођење војно-техничког споразума, обновљена је комуникација на највишем нивоу између начелника Генералштаба Војске Србије и команданта Кфора.

■ Рад Војнообавештајне и Војнобезбедносне агенције од прошле године регулисан је посебним законом. Донето је и више других нормативних аката која уређују активности ВОА. Какви су досадашњи ефекти нових прописа?

– У нормативно-правном уређењу рада ВОА учињен је знатан напредак. Поред Закона о основама уређења служби безбедности, израђен је и усвојен већи број важних докумената, од којих је за наш рад кључни Закон о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији, чијим су доношењем створени услови за завршну фазу реформе. Позитивни ефекти нових прописа већ су видљиви. Постојећом нормативно-правном регулативном усклађена је нова организациона структура ВОА, која је омогућила равномерну распоређеност надлежности и одговорности, прецизније дефинисање овлашћења и већу ефикасност у извршавању најменских задатака.

Могу да кажем и да је отколоњен највећи број недоумица и недоречености које су биле карактеристичне за претходни период у вези са разграничењем надлежности између служби безбедности Републике Србије. Омогућено је да се рад ВОА у потпуности уреди, дефинише њено место и обезбеди несметано функционисање унутар система одбране.

Рад на правном уређењу рада ВОА се наставља. У сарадњи са Правном управом Министарства одбране и Војнобезбедносном агенцијом утврђени су и прописи за спровођење Закона о ВБА и ВОА (четири уредбе и пет правилника), које смо у обавези да израдимо у законски предвиђеном року. Паралелно са израдом прописа за спровођење Закона, припремају се и документа из надлежности директора ВОА, којима ће се ближе уредити начин обављања обавештајно-оперативних послова, рад централног регистра, механизми унутрашње контроле, начини сарадње и остала питања за која проценимо да ће допринети квалитетнијем раду. Израдом и стављањем у функцију наведених аката у потпуности ће бити заокружен нормативно-правни и процедурални оквир рада ВОА и њених припадника, а позитивни ефекти свега тога, сигуран сам, доћи до изражaja у наредном периоду.

■ Као циљ за наредни период навели сте подмлаживање кадра. Каква је кадровска слика ВОА после организацијско-формацијских промена?

– За рад у ВОА бирајмо кандидате који су образовани и мотивисани, са посебним знањима и вештинама, али тек после темељних безбедносних и психофизичких провера, али и процене интелектуалне и емоционалне стабилности. Циљ селекције је да кандидати задовоље високе захтеве како би се дошло до најквалитетнијег кадра за специфичну обавештајну делатност. Можемо рећи да су припадници

Структура кадра

После организацијско-формацијских промена у ВОА располаже кадром просечне старости 40 година живота, при чему треба узети у обзир да је 75 посто њених припадника са високом стручном спремом, од чега је 72 посто завршило неки од облика последипломских усавршавања. Последипломско усавршавање реализује се на војним школама у земљи и иностранству и на факултетима у грађанству. У структури кадра најбројнија категорија су официри – 73 посто, цивили чине 16 процената састава, а 12 посто припадника Агенције су жене.

■ Које мере предузима ВОА како би заштитила систем одбране Србије и очувала мир у региону?

– Агенција системски прати стање безбедности на Косову и Метохији и утицај спољних фактора. Сазнања ВОА користе се, не само да би Војска Србије прилагођавала своју улогу и деловање имајући у виду постојање овакве формације на нашој територији, већ и да би се аргументовано, користећи сарадњу са страним војнообавештајним службама и путем војне дипломатије, указивало на неоснованост изградње оваквих снага. Косовске снаге безбед-

ВОА лица високих способности, свестрано образовани и професионалци у свом послу, од којих је већина, осим формалног високог образовања стеченог на војним академијама и цивилним факултетима, завршила и последипломска усавршавања и различите видове стручне едукације из области обавештајне делатности.

Војнообавештајна агенција попуњава се официрским и подофицирским кадром из Војске Србије, а цивилним лицима преко јавних конкурса за пријем на рад лица из грађанства.

Број цивилних лица повећаваће се и даље, па ће након пријема кандидата са недавног конкурса ВОА већ наредних дана расписати нови конкурс за попunu цивилним лицима.

■ У супротстављању новим претњама неопходна је сарадња са страним структурама безбедности. Колико ВОА доприноси изградњи нових веза и јачању поверења Министарства одбране и Војске Србије са другим системима одбране?

– Војнообавештајна агенција доноси изградњи веза и јачању поверења Министарства одбране и Војске Србије са другим системима одбране на три начина: путем војне дипломатије, односно, мреже изасланства одбране, сарадњом са страним службама и информативном подршком Министарства одбране и Војсци Србије у активностима сарадње.

Изасланства одбране имају широк спектар задатака у оквиру војно-дипломатске функције. Она штите интересе Србије у области одбране, представљају Министарство одбране и наше оружане снаге. Ради унапређења односа са другим земљама, наше војне дипломате у државама акредитације комуницирају са надлежним органима министарства одбране и оружаних снага, представницима из других земаља и међународних организација. Циљ њиховог ангажовања је унапређење билатералних односа и међународне војне сарадње уопште, стварање нових веза и јачање поверења.

Посебно је важан допринос у процесу припреме и реализације уговора о војнотехничкој и билатералној војној сарадњи, чиме се конкретно потврђује ниво успостављаних међудржавних односа и афирмише званична политика Србије у области одбране.

■ Каква је сарадња са страним обавештајним агенцијама и који су њени резултати?

– Када је реч о сарадњи ВОА са страним службама, општи циљ је да, у оквиру законски дефинисаних надлежности, пружи активан допринос одбрани и заштити виталних интереса Србије, очувању мира, повољног безбедносног окружења и развијању и унапређивању партнериских односа са одговарајућим институцијама страних држава и системима колективне безбедности у свету. Сарадња се планира и реализује у складу са расположивим капацитетима, материјалним и кадровским потенцијалима ВОА.

Са страним обавештајно-безбедносним службама успостављени су

различити нивои сарадње, чији се садржај и обим последњих година мењају у зависности од интереса страна. У оквиру сарадње доминирају питања везана за процене регионалне безбедности, војних и невојних претњи. Сарадња се одвија и на плану усавршавања обавештајног кадра и размени сазнања у другим областима, почев од процедуре у оружаним снагама до искуства служби у обавештајној подршци националних контингената у мултинационалним операцијама, током припрема и ангажовања у кризним регионима. Добијени подаци, а посебно „научене лекције”, корисни су са методолошког и практичног становишта, саставни су део процеса анализа и процена ВОА, али и планирања нових активности.

■ Недавно, ВОА је завршила и студију о међународном војном ангажовању под мандатом УН и ЕУ. Који је њен значај, имајући у виду определеност Министарства одбране да интензивира учешће у мултинационалним операцијама?

– Разматрајући међународно војно ангажовање, Војнообавештајна агенција израдила је више информативно-аналитичких материјала како би проценила могућности ангажовања Војске Србије и других снага одбране у мировним, односно мултинационалним операцијама под мандатом ОУН. Посебно бих издвојио Студију и Анализу, комплексна документа, која су „производи” тимског рада под руководством искусних аналитичара.

У наведеним материјалима урађена је анализа актуелних мировних операција ОУН у којима учествују водеће државе ЕУ, појединачне чланице Натоа и напредне чланице Програма Партнерство за мир. Идентификоване су мултинационалне операције у којима би могли да се ангажују састави Војске Србије и Министарства одбране и предложене погодне државе за заједничко учешће.

Током изrade Студије, која представља најсложенији документ, примењен је методски поступак који је омогућио да се објективно сагледају сви значајни фактори који утичу на коначно определење. То су, пре свега, спољнополитички контекст и политичко-безбедносна ситуација на простору где се изводе операције, безбедносни ризици за припаднике мировних снага, нико међуармијске сарадње са другим државама и слично.

Стање у зонама одговорности већине мировних мисија, углавном је под контролом, али би требало имати у виду да су одређени региони, пре свега Средњи Исток, традиционално нестабилни и не може се апсолутно искључити могућност нагле ескалације насиља.

■ Доношењем више нових аката у протеклом периоду регулисане су поједине области у домену рада изасланика одбране. О каквим променама је реч?

Новине у нормативно-правном уређењу ове области нашег рада односе се на акта у надлежности Владе и Министарства одбране и акта у надлежности директора ВОА. Одлуком о броју и распореду Изасланника одбране Републике Србије профилисано је постојање и отварање изасланства одбране у складу са војно-политичким и војноекономским приоритетима Републике Србије и интересима Министарства одбране и Војске Србије за успостављањем и развојем међународне војне сарадње. У складу са тим, планирано је повећање броја лица у неким изасланствима одбране, а у поступку је отварање изасланства одбране у БиХ, Шпанији, Либији и Ираку.

Правилником о изасланствима одбране прецизно су дефинисани организација рада и задаци која у дотизању планираних циљева изасланства одбране реализују. Предузели смо и мере из наше надлежности и израдили нова упутства с циљем редовних и конкретних усмерења рада изасланства одбране, усклађивања извештавања и преписке са најновијим информатичким достигнућима и прецизнијег нормирања и вредновања постигнутих резултата.

■ **Колико војна дипломатија доприноси остваривању државних интереса? Који су њени најважнији задаци и значај?**

— Мој одговор на питање – колико војна дипломатија, односно дипломатска функција у области одбране и Војске Србије доприноси остваривању државних интереса је врло јасан – то је наш основни задатак и максимално се трудимо да га реализујемо најбоље што можемо. Заједно са осталим припадницима дипломатских представништава Републике Србије, тиме доприносимо унапређењу позиције и безбедности наше земље у свету и изградњи квалитетних билатералних односа са државама акредитације.

У оквиру дипломатске функције у области одбране и Војске Србије, а у складу са Бечком конвенцијом о дипломатским односима, наша изасланства одбране реализују неколико задатака: представљају Министарство одбране и Војску Србије у држави акредитације, штите њихове интересе у држави пријема, учествују у билатералној војној сарадњи са представницима министарства одбране и војске државе пријема, унапређују пријатељске односе и извештавају Министарство одбране и Војску Србије о свим битним процесима и догађајима у држави акредитације и региону у коме се налазе.

Представљање се остварује учешћем у низу редовних радних и протоколарних обавеза, али и на бројним друштвеним активностима на којима се у држави пријема и међу страним представницима афирмишу не само наше министарство и војска, већ и Република Србија.

Заштита интереса своди се на предузимање одређених мера и радњи како би се свестрано подржале активности Министарства одбране и Војске Србије и њихових припадника, који се по разним основама, као што су посете делегација, радних група, школовања, усавршавања и слично, налазе на територији државе акредитације.

У домуналне војне сарадње и унапређења пријатељских односа, изасланства одбране су активан чинилац. Изасланник одбране, као познавалац наших прилика и стања у држави где је акредитован и њеним оружаним снагама, представља најбољег консултантан за планирање и реализацију активности БС и то се од њега очекује. Поред саветодавне улоге, припадници изасланства одбране су готово редовно чланови делегација и радних група и помажу у њиховим активностима.

Информисање МО и ВС о ситуацији у држави акредитације, региону, стању безбедности и актуелним процесима, такође је веома важан сегмент у остваривању државних интереса.

Истовремено, као руководилац ВОА и бивши изасланник одбране Републике Србије, сматрам да увек постоји простор за интензивнији наступ наших изасланника одбране у срединама где су ангажовани, посебно када се ради о остваривању кључних државних интереса, као што су очување суверенитета и представљање Србије као једног од кључних фактора безбедности на Балкану. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Раде ДРАГОВИЋ

Снимио Душан АТЛАГИЋ

Годишња конференција изасланника одбране Србије

ВИШЕСТРУКИ ЗАДАЦИ

У Београду је од 12. до 20. априла одржана четврта Годишња конференција изасланника одбране Републике Србије. Годишња конференција је саставни део руковођења и унапређења рада изасланства одбране која делују у оквиру наших дипломатских мисија у свету и прилика да се војнодипломатски представници на најефикаснији начин информишу о статусним и другим питањима везаним за њихов рад, добију смернице и инструкције за наредно раздобље и размене међусобна искуства.

Изасланцима одбране се током конференције обратио министар одбране Драган Шутановац и том приликом подсетио на приоритете спољне и одбрамбене политике Србије и указао на очекивања Министарства одбране од њиховог ангажовања.

Министарство одбране, у складу са планираним циљевима и задацима, очекује од војнодипломатских представника да и у наредном периоду, са свог аспекта, доприносе информисаности државног руководства о ситуацији у региону и свету и на тај начин утичу на јачање безбедности Србије.

Учесницима конференције обратили су се и начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Милоје Милетић и други руководиоци из Министарства одбране и Војске Србије.

Иако Србија располаже релативно малим бројем изасланства одбране, њихов рад потврђује значај који имају у реализацији дефинисаних циљева и афирмацији Србије и њеног система одбране. ■

СЕДНИЦА СКУПШТИНСКОГ ОДБОРА ЗА ОДБРАНУ И БЕЗБЕДНОСТ

Одбор за одбрану и безбедност Народне Скупштине прихватио је 20. априла извештај о раду Војнообавештајне агенције за 2009. годину.

О активностима агенције током прошле године, задацима и резултатима рада чланове Одбора информисао је заступник директора ВОА бригадни генерал Драган Владисављевић са сарадницима.

Према оцени генерала Владисављевића, током 2009. године Република Србија није била објекат војног угрожавања. Тежиште рада ВОА, зато је било, усмерено на прикупљање чињеница о активностима носилаца асиметричних претњи у непосредном окружењу.

Чланови Одбора за одбрану и безбедност интересовали су се и за теористичке претње нашој држави, отварање мисије при НАТО, стање на југу Србије и у међународном окружењу. ■